

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION
AGENCY

Hanna Dittrich Söderman
Tel: 010-698 15 17
hanna.dittrich-soderman
@naturvardsverket.se

KONSEKVENsutredning
2019-09-30 Ärendenr:
NV-06649-18

Motiv och konsekvensutredning

**med anledning av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2019:5) om
hantering av vilt som tillfaller staten**

1. Beskrivning av problemet och vad som vill uppnås

1.1 Bakgrund

25 § jaktlagen (1987:259):

För att skydda utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana arter får regeringen föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas skall tillfalla staten.

33 § jaktförordningen (1987:905):

Vilt av arterna björn, varg, järv, lo, myskoxe, fjällräv, utter, valar, fiskgjuse, bivråk, tornuggla, hökuggla, berguv, fjälluggla, lappuggla, slaguggla, rördrom, lunnefågel, salskrake, svarthalsad dopping, skärfläcka, gråspett, vitryggig hackspett, mellanspett, kungsfiskare, blåkråka, härfågel, sommargylling, fjällgås, skräntärna, svarttärna, storkar, örnar, glador, falkar och kärnhökar som omhändertas, påträffas dött eller dödas när sådant djur är fredat, tillfaller staten.

Älg eller hjort som påträffas död eller dödas när sådant djur är fredat tillfaller staten med de undantag som följer av 34 §. Vidare gäller att älg för vilken det betalas avgift enligt 52 c § får behållas av jakträttshavaren. Förordning (1998:1000).

Idag regleras vissa frågor om vilt som tillfaller staten i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt. Dessa föreskrifter är omfattande och innehåller även regler som rör jaktmedel och eftersök. Föreskrifterna träffar flera olika målgrupper och föreslås därför delas upp i olika uppsättningar föreskrifter som är bättre anpassade efter de olika målgrupperna.

1.2 De nya föreskrifterna

Reglerna om vilt som tillfaller staten tillämpas idag med viss variation av olika myndigheter. Den centrala sakfrågan i dessa föreskrifter är därför att försöka tydliggöra hur vilt som tillfaller staten ska hanteras av berörda myndigheter.

Vilt av de arter som räknas upp i 33 § jaktförordningen (1987:905) tillfaller staten om det omhändertas, påträffas dött eller dödas *när det är fredat*. Undantag från fredningen kan både vara att det aktuella viltet får jagas under vissa tider (som t ex hjort) eller att en myndighet beslutat att ett vilt får jagas (som t ex länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn). Om ett vilt av en art som räknas upp i 33 § jaktförordningen dödas då det inte är fredat tillfaller det följaktligen inte staten. Frågan om ett visst vilt tillfaller staten utgår således inte enbart från vilken viltart det rör sig om, utan även under vilka förutsättningar som det omhändertogs, påträffades dött eller dödades.

Ett belysande exempel är följande. En björn som dödas vid beslutad licensjakt är inte fredad och tillfaller därmed inte staten. Om en björn dödas vid en sammanstötning med ett fordon, kanske till och med i samma område och under samma tid som licensjakt efter björn är tillåten, kommer den att tillfalla staten. Detta eftersom den då den dödades var fredad då den inte dödates på det sätt som den beslutade licensjakten anger. Den trafikdödade björnen är således fredad. Beslut om licensjakt på björn är ett undantag från det strikta skyddet i Art- och

habitatdirektivet¹. Av det följer att samtliga villkor för jakten måste vara uppfyllda för att björnen inte ska anses fredad.

Jakt på älg och kronhjort är reglerad på annat sätt än licensjakt på björn. Gällande älg och kronhjort finns jakttider angivna i jaktförordningen. För älg och kronhjort finns en reglering i 33 § jaktförordningen med hänvisning till 52 c § jaktförordningen där det anges vad som gäller vid eventuell överskjutning av älg.

Utöver ovan nämnda centrala sakfråga har föreskrifterna bearbetats för att hitta en bättre och tydligare struktur av regelverket. Naturvårdsverkets föreskrifter om jakt och viltförvaltning ska upplevas som tydliga, ändamålsenliga och bättre anpassade till dagens viltförvaltning. I de föreslagna föreskrifterna är alla regler om vilt som tillfaller staten samlade i en uppsättning föreskrifter med en tydlig struktur, definitioner av begrepp, tydligare rubriksättning, ordningsföljd mm.

2. Beskrivning av alternativa lösningar och vilka effekterna blir om någon ändring inte kommer till stånd

2.1 Gällande reglering av vilt som tillfaller staten

Bestämmelser om bland annat vilt som tillfaller staten finns idag i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt. Föreskrifterna är omfattande och innehåller även regler som rör eftersök och jaktmedel. Föreskrifterna är i vissa delar svårlästa på grund av att de ändrats ett flertal gånger sedan grundföreskrifterna beslutades.

2.2 Nollalternativ

Nollalternativet är att bibehålla nuvarande reglering i NFS 2002:18. Detta är i praktiken den enda alternativa lösningen till att besluta om nya föreskrifter. Naturvårdsverket anser inte att det finns alternativa regleringsmetoder.

2.3 Effekter av nollalternativet

Med nollalternativet kvarstår de läsbarhetsproblem som finns med nu gällande föreskrifter, att dessa inte är anpassade efter de olika målgrupper som föreskrifterna idag träffar samt att vissa begrepp fortfarande inte är definierade.

3. Innehållet i föreskrifterna och bakomliggande motiv

Naturvårdsverket har samverkat med Polismyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet vid framtagande av förslag till föreskrifter om vilt som tillfaller staten. SVA och NRM har framfört värdefulla synpunkter som har arbetats in i förslaget. Till grund för övriga ändringsförslag ligger dels samlade erfarenheter hos vilthandläggarna på Naturvårdsverket, dels allmän översyn i syfte att modernisera, uppdatera och förenkla.

3.1 Omfattning, syfte, begrepp

Tillämpningsområde

1 §

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

Avsikten med paragrafen är att tydliggöra för läsaren i vilket sammanhang föreskrifterna ska tillämpas.

Upplysningar

2 §

Paragrafen tydliggör för läsaren att grundregeln är att vilt tillfaller jakträttshavaren, vilket framgår av 10 § jaktlagen, samt att vilt i under vissa förutsättningar istället tillfaller staten, vilket framgår av 33 § jaktförordningen.

3 §

Paragrafen är en kortfattad beskrivning av föreskrifternas tillämpningsområde. Bestämmelsen motsvaras av 33 § i nu gällande föreskrifter som i huvudsak är en upprepning av vad som redan anges i jaktförordningen.

4 §

Paragrafen upplyser om att regler om hållande av vilt finns i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:20) om vilthägn och inhägnader för handelsträdgårdar mm för att förebygga skador av hare.

Definitioner

5 §

Föreskriften hänvisar till att termer och uttryck i dessa föreskrifter är desamma som i jaktlagen och jaktförordningen. Bestämmelsen är likalydande som 1 § i nu gällande föreskrifter med undantag för att ”om inte annat anges” har tagits bort samt att ”begrepp och beteckningar” har ersatts av ”termer och uttryck”. En mening har lagts till sist i bestämmelsen för att tydliggöra att föreskrifter ska tillämpas även för delar av vilt. Detta då det inte är ovanligt att t ex skinn eller kranier av vilt som tillfallit staten behöver hanteras med stöd av föreskrifterna.

6 §

En definition av vad som avses med preparerat vilt i dessa föreskrifter föreslås. Definition av preparerat vilt saknas i miljöbalken respektive artskyddsförordningen. För att förtydliga vad som avses med preparerat vilt i dessa föreskrifter föreslås denna definition.

Hantering av dött vilt

Älg och hjort

7 §

Föreskriften motsvarar 36 och 40 §§ i nu gällande föreskrifter som är mycket detaljerade. Merparten av innehållet i nu gällande föreskrifter bör göras om till vägledning istället. Sista meningen i första stycket motsvarar 40 § i nu gällande föreskrifter och reglerar att eventuella medel som återstår efter omkostnader för försäljning mm av älg eller hjort som tillfallit staten ska tillföras viltvårdsfonden.

Av 10 § jaktlagen framgår bl.a. att fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten. I jakträtten ingår rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25 § jaktlagen.

Jakträtten omfattas av egendomsskyddet i 2 kap. 15 § regeringsformen, artikel 1 i det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen, samt artikel 17 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Det är således en rättighet man inte ska ta för lättvindigt på. Ett belysande exempel på detta är rättsfallet RH 2014:37, där länsstyrelsen hade meddelat ett beslutsvillkor angående tilldelning av älg som saknade stöd i gällande regelverk. Hovrätten för Övre Norrland uttalade att ”[d]et är tveksamt om en så omfattande inskränkning av en enskild persons jakträtt alls är förenlig med egendomsskyddet i Europakonventionen och regeringsformen om den inte sker genom lag, är proportionerlig i förhållande till ett ändamål av allmänt intresse och kompenseras i vederbörlig ordning. I alla händelser torde Länsstyrelsen inte utan en tydlig delegation i lag ha befogenhet att besluta om ett villkor av detta slag”.

En jakträttshavares rätt att tillgodogöra sig vilt kan sammanfattningsvis endast inskränkas när det finns tydligt stöd i lag. Naturvårdsverkets slutsats är att Polismyndigheten därför inte utan ersättning bör kunna överlåta till annan än jakträttshavaren, då jakträttshavarens rätt till vilt som fallit på den mark där denne har jakträtt följer av egendomsskyddet. Detta hindrar dock inte jakträttshavaren att i sin tur överlåta eller sälja viltet vidare, men detta blir i så fall en civilrättslig fråga.

Om Polismyndigheten väljer att sälja viltet, bör förstahandsvalet vara att sälja till jakträttshavaren. Detta följer av resonemanget om egendomsskydd mm ovan. En försäljning till jakträttshavaren kan bli aktuell då jakträttshavaren inte medverkat vid eftersök eller omhändertagandet av viltet. En försäljning till annan part än jakträttshavaren bör endast kunna bli aktuell då jakträttshavaren inte gör anspråk på viltet i fråga.

Andra stycket anger att Polismyndigheten ska kontakta jakträttshavaren, dvs ägaren av viltet, i de fall älg eller hjort tillfaller jakträttshavaren enligt 10 § jaktlagen eller 34 § jaktförordningen.

På detta sätt samlas reglerna om Polismyndighetens ansvar gällande klövvilt i en paragraf vilket borde göra tillämpningen enklare för myndigheten.

Björn, varg, järv och lo

8 §

Mindre språkliga justeringar har gjorts, i allt väsentligt överensstämmer denna föreskrift med 42 § första punkten i nu gällande föreskrifter. Ett tillägg har gjorts i första stycket avseende preparerade exemplar av vilt.

Övriga arter

9 §

Denna föreskrift motsvarar 42 § andra punkten i nu gällande föreskrifter men förslaget har justerats språkligt. Ett tillägg har gjorts om att paragrafen inte ska tillämpas på preparerade exemplar av vilt.

*Preparerat vilt**10 §*

Bestämmelsen saknar direkt motsvarighet i tidigare föreskrifter. Syftet med bestämmelsen är att förtydliga hur hanteringen av preparerat vilt som tillfaller staten ska gå till, då detta uppfattats som ottydligt. Naturvårdsverket kan vägleda Naturhistoriska riksmuseet om detaljerna rörande hantering av preparerat vilt som tillfaller staten.

*Misstanke om brott eller sjukdom**11 §*

Denna föreskrift motsvarar 42 § tredje punkten i nu gällande föreskrifter men förslaget har justerats språkligt.

*Beslut om disposition, överlåtelse eller destruktion**12 §*

I nu gällande föreskrifter motsvaras detta av 42 § andra stycket. Förslag till ny föreskrift är förenklad och avser att förtydliga och förstärka Statens veterinärmedicinska anstalts och Naturhistoriska riksmuseets möjlighet att besluta om disposition och överlåtelse av vilt som tillfaller staten i vissa fall. Naturvårdsverket bedömer att det även kan finnas behov av vägledning om denna föreskrift. Jordbruksverket har i samband med remiss av förslaget instämt i och betonat vikten av vägledning om denna bestämmelse.

Med ”förfoga över” avses i bestämmelsen inte nödvändigtvis att någon av de myndigheter som träffas av bestämmelsen de facto har viltet eller vilt delen ”i sin hand”. Ett exempel kan vara att delar av en björn som Statens veterinärmedicinska anstalt lånat ut till ett universitet och där universitetet i sin tur önskar förmedla björndelen vidare till ett annat universitet för ett annat forskningsändamål. I ett sådant fall bör Statens veterinärmedicinska anstalt kunna besluta om ny utlåning till det andra universitetet utan att björndelen rent fysiskt återförs till Statens veterinärmedicinska anstalt. Universitetet kan därefter föra över björndelen direkt mellan sig.

13 §

Bestämmelsen motsvarar till viss del tidigare 42 § punkten 4 men med visst förtydligande att Polismyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt eller Naturhistoriska riksmuseet har rätt att besluta om destruktion av vilt som tillfallit staten. Detta har inte uppfattats som tydligt tidigare. Polismyndigheten ska samråda med Statens veterinärmedicinska anstalt eller Naturhistoriska riksmuseet innan destruktion så att Statens veterinärmedicinska anstalt eller Naturhistoriska riksmuseet kan få en möjlighet att få prover av det vilt som Polismyndigheten beslutar ska destrueras. I andra stycket förtydligas att Naturhistoriska riksmuseet har möjlighet att besluta att destruera preparerade exemplar av vilt som tillfallit staten.

Med ”förfoga över” avses i bestämmelsen inte nödvändigtvis att någon av de myndigheter som träffas av bestämmelsen de facto har viltet eller vilt delen ”i sin hand”. Polismyndigheten kan t ex besluta om destruktion (som då genomförs av någon annan) av vilt eller vilt del som de har fått kännedom om genom t ex fotodokumentation och där samrådskraven i övrigt i 13 § är uppfyllda.

Hantering av levande vilt

14 §

Bestämmelsen är ny och avser att ta om hand relevanta delar av det som föreskrivits i 42 § fjärde punkten, tredje och fjärde stycket i Naturvårdsverkets föreskrifter om jakt och statens vilt. Avsikten med bestämmelsen är att förtydliga vilka åtgärder som Polismyndigheten ska vidta rörande omhändertaget levande vilt som tillfallit staten. I första stycket anges vilka åtgärder som kan och ska vidtas om levande vilt som tillfaller staten omhändertagits. Andra stycket är en upplysning om att i de fall vilt avlivas ska reglerna om dött vilt som tillfaller staten tillämpas efter avlivningen.

Naturvårdsverket för inte längre någon förteckning över rehabiliteringsanläggningar. Tillstånd för sådana anläggningar ges av berörd länsstyrelse. Denna del av tidigare föreskrifter har därför tagits bort.

Naturvårdsverket kommer vid översyn av föreskrifterna om hägn att utveckla regleringen avseende rehabiliteringsanläggningar.

15 §

Här fastslås att vilt som tillfaller staten som har lämnats in till en rehabiliteringsanläggning och som bedöms inte kunna återges friheten ska avlivas. Om det finns något särskilt skäl att inte avliva viltet och det är möjligt ur djurskyddssynpunkt kan Naturvårdsverket meddela undantag i enskilda fall med stöd av 18 §. Särskilda skäl för undantag från kravet på att vilt som rehabiliterats alltid ska kunna återges frihet efter avslutad rehabilitering kan t ex vara bevarandeskäl för den aktuella arten. Andra stycket är en upplysning om att i de fall vilt avlivas ska reglerna om dött vilt som tillfaller staten tillämpas efter avlivningen. I Naturvårdsverkets föreskrifter om hägn kan detta regleras ytterligare.

16 §

I paragrafen anges vad Polismyndigheten ska göra om man tar emot en anmälan om omhändertagen levande älg och hjort som tillfaller jakträttshavaren.

Undantag

17 §

Bestämmelsen motsvarar 43 § i nu gällande föreskrifter och anger att Naturvårdsverket kan meddela undantag från föreskrifterna i enskilda fall.

4. Upphävande av bestämmelser med tillhörande allmänna råd i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt

Med anledning av de nya föreskrifterna ska 33 första stycket, 36 samt 40 - 42 §§ i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt upphävas. Utöver detta upphävs tillhörande allmänna råd. De allmänna råden kommer att arbetas in i Naturvårdsverkets vägledning om hur reglerna om vilt som tillfaller staten bör tillämpas.

5. Bemyndigande

Av 34 § jaktförordningen följer att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om bl.a. eftersök av vilt som tillfaller staten om det aktuella viltet inte skadats eller dödats i samband med viltolycka.

Av 36 § jaktförordningen framgår att den som påträffar, omhändertar eller dödar ett djur av de arter som anges i 33 § samma förordning, ska anmäla detta till Polismyndigheten eller i vissa fall till länsstyrelsen. Detta gäller dock inte om djuret dödats vid jakt som beslutats av en myndighet. Av 38 § jaktförordningen följer att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om hur sådana omhändertagna djur ska hanteras

Av 40 a § jaktförordningen följer att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om ersättning för eftersök och omhändertagande av djur av de arter som anges i 33 § samma förordning.

6. De som berörs av regleringen

Polismyndigheten, Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet berörs av föreskrifterna. Naturvårdsverket bedömer att jakträttshavare, konservatorer eller enskilda indirekt berörs, men i ytterst begränsad omfattning. De sistnämnda berörs av rapporteringskyldigheten i 36 § jaktförordningen som anger att den som påträffat vilt som kan tillfalla staten ska anmäla detta till Polismyndigheten, medan dessa föreskrifter reglerar vad Polismyndigheten och i viss mån andra myndigheter ska göra efter att en anmälan enligt 36 § jaktförordningen gjorts.

7. Kostnader och andra konsekvenser med anledning av ändringen

Då föreskrifterna om vilt som tillfaller staten inte innehåller tekniska krav bedömer Naturvårdsverket att de inte ska anmälas till EU-kommissionen, så kallad notifiering². Denna bedömning stöds av Kommerskollegiums yttrande angående förslaget.

7.1 Allmänt om förslagets konsekvenser

Föreslagna föreskrifter har bland annat syftat till att renodla och förtydliga olika myndigheters roll i frågor om vilt som tillfaller staten.

De föreslagna föreskrifterna om vilt som tillfaller staten bedöms inte ha någon påverkan för den enskilde jägaren.

En ökad enhetlighet och tydlighet avseende regelverket för vilt som tillfaller staten är en konsekvens av de föreslagna föreskrifterna. Regelverket är idag språkligt och strukturellt i viss mån omodernt och en konsekvens bör bli att läsbarhet och tydlighet ökar för målgrupperna för föreskrifterna. Det blir enklare för berörda myndigheter att förstå vad som gäller. Det blir också enklare för berörda myndigheter att tillämpa regelverket vilket bör leda till högre grad av enhetlighet och rättssäkerhet.

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

7.2 Särskilt om förslagets konsekvenser för företag

7.2.1 Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Naturvårdsverket bedömer att förslaget inte innebär någon påverkan på företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet.

7.2.2 Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Naturvårdsverket kan inte se att föreskrifterna skulle ha någon negativ påverkan på konkurrensförhållandena för företag eftersom inga företag berörs av föreskrifterna.

7.2.3 Påverkan på företagen i andra avseenden

Förslaget bedöms inte leda till någon påverkan på företag.

7.2.4 Särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Enligt EU-kommissionen definieras små företag som företag med färre än 50 anställda och en årsomsättning eller balansomslutning som inte överstiger tio miljoner euro.³

Som framgår ovan medför föreskrifterna inga ökade krav på företag utan snarare förenklingar och förtydliganden som riktar sig mot myndigheter som tillämpar föreskrifterna.

Eftersom föreskrifterna blir tydligare och enklare, anser Naturvårdsverket att det inte finns anledning att ta särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning.

8. Ikraftträdande och informationsinsatser

Föreskrifterna avses träda i kraft den 1 december 2019. Upphävande av motsvarande bestämmelser i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2002:18) om jakt och statens vilt sker samtidigt.

Information kommer att publiceras på Naturvårdsverkets hemsida och genom riktade utskick till berörda myndigheter.

³ Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 124, 20.5.2003, s. 36–41)